

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanova ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOGLASNIK

Glasilu Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
Ljubljana
Strossmayerjeva ulica. II. drž. gimn.

Izheja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. Din. Članstvo „Pov. UJU Ljubljana“ ima s članom že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inseratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Nečuvveno postopanje z našim eksistenčnim vprašanjem.

Se ko sta došla naša delegata od seje Glavnega Odbora UJU v Beogradu, ki se je vršila istočasno z uradniškim kongresom v Novem Sadu, sta na naše vprašanje izjavila trdno prepričanje, da se sigurno s 1. januarjem 1924 izplačajo predjumi v znesku 1500 do 2000 Din, kakor so jima to zagotavljali krogi, ki stoje blizu vlade.

Par dni na to, ko je dal tako izjavo minister na pot svojim zaupnikom, da poročajo o tem na uradniškem kongresu, je isti minister izdal vsem finančnim delegacijam naredbo, da se izplačajo državnim nameščencem na račun novih plač, ki po zakonu tečejo od 1. oktobra v treh obrokih: januarja, februarja in marca sledeči predjumi:

1. Za prvi draginjski razred (Beograd, Zemun in Sušak) višjim uradnikom skupno 1500, nižjim 1200 Din.

2. Za drugi draginjski razred (vsa ostala mesta) višjim uradnikom skupno 1350, nižjim 1050 Din.

3. Za tretji razred (mala mesta in vasi) višjim uradnikom skupno 1200, nižjim 900 Din.

Za isto dobo se v treh obrokih izplača vsem zvančnikom skupno 600, služiteljem pa 300 Din.

Na sejah ministrskega sveta na božični dan in 26. decembra 1923 je bila tudi daljša razprava o izplačilu predjuma na povečane plače uradnikom. Na božični seji se je to vprašanje le kratko razmotrivalo in niso bili storjeni nobeni definitivni sklepi. Na seji 26. decembra 1923 ministrskega sveta je bilo v bistvu odločeno:

Vsem državnim uradnikom, nameščencem in uslužbencem se ima v času od 1. do 15. januarja t. l. še pred pravoslavimi božičnimi prazniki izplačati predjem na račun povečane plače za čas od 1. oktobra do 1. januarja.

Ta predjem se izplača v treh enakih mesečnih obrokih, in sicer 1. januarja, 1. februarja in 1. marca 1924. Minister je izjavil, da more te predjume izplačati le v treh obrokih, ker nima kritja.

Po teh vesteh bi dobil manjši del učiteljstva v Sloveniji 1050 Din in večina učiteljstva 900 Din predjuma. Prvi bi dobili po 350, drugi po 300 Din na mesec.

Nimamo dovolj besedi, da bi dovoljno ožigosali brezvestno in lahkomišno izigravanje in izrabljanje prosvetnih delavcev in celokupnega uradništva s strani vlade, samo eno primero imamo: da nam je vlada vrgla te predjume, kakor se vrže izstradanemu psetu oglodano kost.

Delitev predjumov po navedenih skupinah ima pa še drugo temeljno zlo. Ono deli predjume po onih nesrečnih draginjskih razredih proti katerim se mi borimo že od njih početka. Draginja nas pritiska vse enako in najsi so to »višji« ali »nižji« uradniki, v kakršne nas je vlada sedaj razdelila še poleg draginjskih razredov.

To je zlo, ki reže v naše meso in nam pije našo kri: onim, ki imajo že itak več, dati več ter napraviti in pokazati razliko proti onim, ki imajo že itak manj — to reže v našo moralno zavest in ustvarja odpor...

Tretje zlo, ki je učinjeno z izplačilom v obrokih je to, da nam je s tem vlada pokazala, da do aprila absolutno ne misli izvesti in uveljaviti uradniškega zakona.

To je tretja perspektiva, ki nam jemlje zaupanje, in ki nam ustvarja prepričanje, da je postopanje sedanje vlade sramotno in škodljivo državnim interesom, ker ubija avtoriteto zakonov, ki naj jih spoštujemo in uvažujemo mi, ko jih vlada sama ne spoštuje.

Največje zlo pri vsem pa je to, da s tem postopanjem vlada sama utrjuje pozicijo separatističnim in avtonomističnim elementom.

narodnog prosvetčevanja ne poklanja ona pažnja koju ona s pogledom na interese narodne i državne zasluđuje;

2. Da u novoprisajedinjenim krajevima otadžbine u pogledu osnovne nastave i danas vladaju stari prosvetni zakoni bivše Austro Ugarske i da na osnovu istih i danas u tim krajevima postoji jedno šarenilo raznih nastavnih planova, programa i uredaba stvaranih u onom vremenu kad je osnovna škola mogla imati svaki drugi cilj samo ne nacionalni;

3. Da su na osnovu tih programa izrađeni i školski udžbenici, koji su imali konvenirati zadatku škole u bivšoj monarhiji, a koji i danas važe u narodnim školama;

4. Da su prema tome, bez obzira na nove potrebe života i ciljeva nove države, uslovi rada u narodnoj školi ostali isti kao i pre toliko decenija i da sve to smeta vaspitanju novih generacija u duhu državnog i narodnog jedinstva i stvaranju osnovu zajedničke kulture Srba, Hrvata i Slovenaca;

5. Da nedonošenje novog zakona o nar. školama čini iluzornim odredbe o obaveznoj nastavi; jer i danas u većem delu države kazna za nešiljanje dece u školu iznosi 0.20 din.;

6. Da pored državnih i nacionalnih razloga, i čisto pedagoški razlozi nalažu hitnu reformu prosvetnog zakonodavstva;

Konstatujući sve ove činjenice sa punim uverenjem da unifikacija osn. nastave predstavlja glavni uslov za unifikaciju nacije, Glavni Odbor U. J. U. izražava svoje duboko žaljenje, što ni za pet godina našeg državnog života u novoj državi ni do danas nije donet nov zakon o nar. školama i što se pitanje donošenja ovog najvažnijeg zakona stalno odlaže. Sa svih ovih razloga u ime celokupnog udruženog učiteljstva Kr. S. H. S. apelujemo na Vladu i Narodno Predstavništvo, da hitnim donošenjem ovog zakona ispune jednu od najvažnijih dužnosti prema naciji i državi.

II.

Odluke o zakonu o činovnicima, Uredbi o razvrstavanju i Uredbi o dodacima na skupoću.

Smatrajući, da je našoj državi, s obzirom na njene kulturne i nacionalne zadatke potrebno što pre i u njega privući što jače snage, nalazimo da je u nizu mnogih pitanja osnovne nastave jedno od najvažnijih — pitanje materijalne nagrade učitelja.

U tome pogledu Gl. Odbor nalazi, da novim čin. zakonom nije rešeno mate-

rijalno pitanje učiteljstva i da učitelji prema svojoj spremi, radu kog vrše i današnjim uslovima života, nisu materijalno zbrinuti.

Novi činov. zakon naročito nema privlačne snage za mlade učiteljske generacije usled čega će se sve više osećati nedostatak spremnih učitelja.

Popravka ovoga stanja mogla bi se postići na pravom mestu pravednijim zakonskim odredbama o materijalnoj nagradi učitelja i pravičnijom primenom samog Zakona o činovnicima.

Radi toga Gl. Odbor U. J. U. donosi sledeći zaključak:

1. Sa obzirom na broj godina školovanja, na važnost i teškoću učiteljske službe, tražimo da prinađležnosti učitelja u sravnjenju s prinađležnostima srednješkoljskih nastavnika budu u razmeri kao 3 : 4. Radi toga potrebno je ustanoviti još jednu grupu II. kategorije.

2. Da se u smislu čl. 57. zakona o činovnicima učini ispravka u Uredbi o razvrstavanju tako, da učitelji, posle 12 godina službe, ulaze u II., a posle 15 godina u I. grupu II. kategorije;

3. Da se maksimum osnovne plate dobija po navršetku 21 godine službe kako je i po Projektu zak. o nar. školama;

4. Dosledno prevodu i razvrstavanju ostalih činovnika, od kojih je znatan broj sa istom a i manjom školskom spremom od učitelja preveden u I. kategoriju, da se i učitelji preko 20 godina službe, na osnovu prelaznih naređenja Zakona o činovnicima, razvrstaju u odgovarajuće grupe I. kategorije;

5. Da se u smislu čl. 40. zakona o činovnicima odrede specijalne i znatnije nagrade za rad učitelja u Južnoj Srbiji i težim mestima i ostalih krajeva; zatim nagrade učitelja i nepodeljenim školama, školskim upraviteljima kao i svima učiteljima koji se ističu radom na nar. prosvetivanju i ostalim kulturnim radom van škole;

6. Da ženska deca imaju penziju do udaje;

7. Da se odredbe čl. 33. Zakona o izmenama i dopunama zakona o nar. školama od 23. juna 1919. g. rasprostru na celu zemlju;

8. Da se učitelji specijalnih škola za gluvonemu abnormalnu i slepu decu sa stručnim ispitom, a tako i učiteljstvo građ. škola sa stručnim ispitom kao i raznih drugih stručnih škola, raspoređi po čl. 12. Uredbe da bi bilo razvrstano u smislu stava drugog čl. 7. zakona o činovnicima;

9. Čl. 12. Uredbe da glasi: U odredbu drugog stava čl. 7. zakona o činovnicima

Zahteve Glavnega Odbora UJU za ureditev prosvetnih, naših pravnih in materijalnih vprašanj.

I.

Glavni Odbor Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva na svojoj plenarnoj sednici od 16. decembra 1923. g. uzeo

je u pretresu pitanje donošenja novog zakona o nar. školama za celu Kraljevinu, pa je i ovom prilikom konstatovao:

1. Da se pitanju osnovne nastave i

LISTEK.

ALBERT SIČ:

„Kmečka hiša na Gorenjskem“.
„Kmečka soba na Gorenjskem“.

V Jos. Westrovi »Slovenski čitanki« za III. razred srednjih šol se nahaja na strani 87. Jos. Grudnov sestavek: »Slovenska kmetiška hiša v prejšnjih časih«. V tem berilnem sestavku opisuje avtor slovensko kmečko hišo in kmečko sobo. Ta snov pa se more v šoli temeljito in za dijake umljivo obdelati le na podlagi slik. Zato sem bil naprošen, naj narišem za nazorni nauk taki sliki, kar sem storil rade volje. Izpopolnil pa sem omenjeni berilni sestavek s tem, da sem slikam do dalj nekatere predmete, ki v njem niso omenjeni.

Da bo olajšan pouk učiteljem, ki niso imeli prilike bivati na Gorenjskem in poznati vseh predmetov, narisanih na slikah, sem se odločil podati sledeči kratek opis teh slik.

1. »Kmečka hiša na Gorenjskem«.

Za motiv sem si izbral slovensko kmečko hišo iz Bohinja. Slika je deloma posnetek po naravi, deloma je pa komponirana. Pred večnimi vrati vidimo par stopnic, ki so zaokrožene, imajo pa tudi

ravne stopnice. Poleg vrat na levi stoji klop. Na to postavljajo poribane škafe in pomito posodo za mleko, da se osuši, predno se spravi na svoj prostor. Dekleta postavljajo na klop tudi lončke s cvetlicami. Kadar je prazna, posedajo po nji otroci, odrasli pa, ko jim dopušča čas, da se nekoliko odpočijejo od trudapolnega dela.

Skozi večna vrata stopimo v vežo, ki je obokana ali pa tudi le krita z deskami. Z veže je strnjena kuhinja. Izpod njenega oboka se dviga dim v dimnik, pri starejših hišah pa kar v podstrešje.

Boljše hiše so spodaj (v pritličju) zidane, njih nadstropje pa je leseno, kakor kaže slika. V nadstropju vidimo ob dveh straneh lesen hodnik ozir. lepo izrezljano ograjo. Na hodniku sušijo perilo, vrh hodnika pa koruzo. Navadno je hodnik okrašen z raznimi cveticami v lončkih. Najbolj priljubljena cvetlica je viseči nagelj.

V pritličju so podboji večnih vrat in okvirji pri oknih kameniti. Okna so opremljena z železnimi križi in s poslikanimi lesenimi polkenci. Imajo pa tudi železne polkenca. Na končni steni med okni vidimo sliko sv. Florijana. Slikali pa so na stene tudi sv. Martina, sv. Jurija ali kake druge svetnike. Vse te slike so delo domačih umetnikov-samoukov. Na koncu hiše je mali vrtec, ograjen z deskami. V njem so posajene vsakovrstne cvetlice, izmed katerih so razen običajnega že-

lavca (roženkravta) in rožmarina najbolj v navadi rožasti slez in solčna roža. Pa tudi zdravilne rastline najdemo v njem.

Na vrtu poleg dvorišča je postavljen uljnjak, ki je v ponos, v najlepšo zabavo, pa tudi v korist hišnemu gospodarju. Končnice panjev so raznovrstno poslikane. Naslikani so svetniki in svetnice: sv. Job, patron čebelarjev, sv. Genovefa, sv. Izidor, sv. Anton, sv. družina in mnogo prizorov iz Kristusovega življenja in trpljenja. Druge slike zopet imajo zgodovinski značaj, n. pr. bitka pri Sisku, Pegam in Lambergar, kralj Matjaž. Naslikani so pa tudi šaljivi prizori iz vsakdanjega življenja: pivci v krčmi, prepir jezičnih žensk, vrag brusi ženski jezik ali jim lika krilo. Tudi živalstvo je zastopano na teh končnicah: medved, tica »fena« (feniks) ali lovčev pogreb i. dr. Tudi te slike so izdelali domači umetniki-samouki in kažejo, kako zdrava in bujna je domišljija našega ljudstva. Zunanost gorenjske kmečke hiše je jako prikupljiva pa tudi impozantna.

2. »Kmečka soba na Gorenjskem«.

Vrata, ki vodijo v sobo, »hišo« imenovano, so navadno križna vrata. V križu zgoraj imajo izrezano in s steklom zastirto okroglo ali srčasto okence. Nad zgornjima tablama pa vidimo s kredo zapisane črke: G. M. B., ki pomenjajo sv.

Tri kralje: Gašperja, Melhiorja in Boltežarja. Namesto črk napravijo tri križce. Te črke ali križce napiše navadno hišni gospodar na večer pred sv. Tremi kralji, ko pokadi z dišečim kadihom in poskropi z blagoslovljeno vodo vso hišo znotraj in zunaj, pa tudi hlev. Pri tem opravi ga spremlja vsa družina in moli za njim. Nad vrati je običajna polica, na tej pa vrč in »štober«, to je stojalo za leščerbo ali stekleno bečico — svetilko za olje.

Ob vratih na desni visi na steni hišni rožni venec. Velik je tako, da si ga dene hišni oče okrog vratu, kadar moli z družino. Jagode rožnega venca so zelo debele. Na desni strani vrat je obešen kropilnik z blagoslovljeno vodo, s katero se sleherni večer pokropi vsa družina, predno leže k počitku in zjutraj, ko vstane. Na tej steni vidimo tudi žličnik za žlice in sklednik za skleda in krožnike.

V steni je dolbina »leva«. Leva je bila prvotno večja odprtina; iz nje je vodil ozek dimnik v vežo ali v kuhinjo. V levi so gorele trske, ki so razsvetljevale sobo. Sedaj pa rabi leva za shranjevanje trsk, svetilk i. dr.

Na desni vrat, v kotu, stoji velika peč z obširnimi zapečkom, kjer se grejejo pozimi otroci in stari, nekateri pa tudi spe na njem. Spodnji del peči ima ravne, zgornji pa štirioglatim, znotraj

spadaju učitelji grad. škola sa stručnim ispitom dodeljeni raznim drugim stručnim školama, i učitelji specijalnih škola za gluvonemu i abnormalnu i slepu decu;

10. Da penzioni Učiteljski Fond, koji je stvoren legatom dobrotvora učit. siročadi poč. Jov. Gavrilovića i ulozima učitelja, ostane svojina učiteljstva;

11. Da se udatim učiteljicama da pun lični dodatak na skupoću kao i učiteljima;

12. Da se dodaci na skupoću ni u kom slučaju ne smanjuju i da se avans na račun povećanja čin. pripadnosti iz određenog kredita isplati, u visini jednome-sečnih pripadnosti, 1. januara nastupajuće godine;

13. Da se materijalno stanje penzionisanih učitelja popravi prevođenjem na penziju po novom zakonu i da se i njima da jedan avans na račun budućeg povećanja njihovih pripadnosti;

Da se u vezi s ovim i penzioneri s krunskim penzijama prevedu na dinarske penzije;

14. da se zemaljski šk. nadzornici kod pokr. uprava uvrste u IV. grupu I. kategorije, a županijski i okružni kao i direktori viših nar. i nepotpunih učiteljskih škola u V. grupu;

15. Da učitelji vežbaonica, sa obzirom na čl. 10. zakona o činovnicima, dobiju naročiti dodatak;

16. Da se državne kvalifikovane zabiljele rasporede u niže grupe II. kategorije (do 3) sa dodacima učiteljica osn. škola, a nekvalifikovane u III. kategoriju;

17. Da profesori i direktori Učit. škola, koji su prema ranijim pokr. zakonima po položenom specijalnom ispitu dobili poseban položaj, zadrže taj položaj i pri prevođenju na nove plate;

III.

U pogledu stvaranja uslova za uspešnu primenu Zakona o nar. školama predlažemo:

1. Da se što pre omogući formiranje opština i u onim krajevima u kojima dosad nisu formirane;

2. Da se zakonodavnom rešenjem izmene odredbe zakona o opštoj upravi te da se prosveta oslobodi svakog uticaja policijske vlasti, i da se likvidacija pokr. uprava izvrši na toj osnovi;

3. Da se školski nadzornici postavljaju po predlogu Glavnog Prosvetnog Saveta;

4. Da se od odobrenog kredita od 200 miliona za podizanje školskih zgrada veći deo upotrebi na podizanje šk. zgrada u J. Srbiji, a tako isto u Bosni i Hercegovini;

5. Da se pri razvrstavanju učitelja na plate po novom zakonu priznaju sva na zakonu osnovana prava stečaja učitelja u Hrv. i Slavoniji, Bosni i drugim krajevima.

Trgovsko-obrtno i kmetijsko šolstvo.

—t Kmetijski tečaj. Tekom spomladi in poletja leta 1924 se vršijo na državni kmetijski šoli na Grmu sledeći tečaji za praktične gospodarje: 1. kletarski tečaj dne 23., 24. in 25.

okroglim loncem podobne pečnice, v katerih pečejo otroci pozimi jabolka. Vrh peči suše v jeseni sadje, ki ga uživajo potem celo leto. Ob obeh straneh peči vidimo leseno stojalo imenovano »čelesnik« (čelešnjak). Na tem suše perilo in mokro obleko. Krog peči je napravljena široka klop. Na tej sede pozimi predice, ki pridno sušejo vsaka svoj kolovrat, da si napreduje za dom potrebno prejo; ta se navija na kolovratna vretenca. Raz vretenca motajo prejo na motovilo, da napravijo štrene. Te štrene potem operejo, jih belijo na solncu in jih zopet nataknejo na motovilo, da zvijejo iz njih klopčice. Iz preje na klopčičih natke potom tkalec domače platno. Tako motovilo s štreno in klopčiči vidimo na sliki stoječe na tleh, na levi strani vrat poleg krušnice (menterge), ki stoji ob zidu. Krušnica rabi za napravo krušnega testa, iz katerega speče gospodinja okusen kruh za družino.

Pod pečjo je prazen prostor; v njem prav rad leži »Sultan«, »Pazi«, »Belin« ali kakor že imenujejo domačega psa. Na sliki vidimo tudi »zajca«, ki služi za sezuvanje obutal. Pod pečno klopjo na levi stoji pručica, ki je prav ljuba otrokom za posedanje in za igranje, staram pa za podnožek. Poleg nje vidimo stojalo, ki ga imenujejo »baba« ali »čelesnik« (tudi čelesnik, čelešnjak). Zgornji del čelesnika je železen, kleščam podoben. V te klešče so vtikali trske, na-

januarja, 2. sadjarski tečaj dne 18., 19. in 20. februarja, 3. tečaj za pridelovanje in umno uporabo krme dne 21., 22. in 23. februarja, 4. tečaj za vinogradnike dne 24. in 25. februarja (delo v vinogradih, obrezovanje trt itd), 7. aprila (spomladno cepljenje trt) in 10. in 11. junija (zatiranje škodljivcev, zeleno cepljenje trt). Tečaji so teoretični in praktični ter se pri njih gospodarji lahko v dotični stroki dobro izučijo. Ker je pouk zelo važen, je želeto, da se ga udeleži čim več gospodarjev. Oddaljenim, revnim gospodarjem se dovoli prispevek v hrani in prenočišče na zavodu. Kdor tega želi, se mora izkazati s potrdilom županstva. Priglasitve sprejema ravnateljstvo drž. kmetijske šole na Grmu, p. Novo mesto, in sicer za 1. tečaj do 10. januarja 1924, za 2. in 3. tečaj pa do 20. januarja 1924, za 4. tečaj pa do 10. marca 1924.

—t Kletarski tečaj. Sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, je nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimajo umnega kletarjenja, da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršno se dandanes po svetu zahteva. Ravno tako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravilnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj žlahtne kapljice, se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najslabša pijača. Da imajo ukaželjni priliko se v umnem kletarstvu izučiti, priredi državna kmetijska šola na Grmu, v Novem mestu, dne 23., 24. in 25. januarja 1924 trodnevni kletarski tečaj. Kdor se misli tečaja udeležiti, zglaš naj se do 10. januarja 1924 pri ravnateljstvu šole. Revnejšim udeležencem, ki se izkažejo s potrdilom županstva, se po možnosti pomaga s prehrano in stanovanjem. Ker je število udeležencev omejeno, se je treba, komur je na stvari ležeče, čim prej zglašiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom obveščen.

Splošne vesti.

Свима својим читаоцима и свима друговима учитељскога Товариша "срдечно честитија светли празник Христовог Рођења.

— Odlikovanje našega poverjenika tov. Luke Jelenca. Tov. Luka Jelenc je bil kot poverjenik UJU v Ljubljani odlikovan z redom belega orla 5 stopnje. To odlikovanje nam je v tem večje zadoščenje, ker je bilo z njim izdano priznanje našemu najodličnejšemu borcu, ki je kot predsednik vodil neustrašno našo organizacijo iz najhujših časov do današnjih dni. Prvi in najzaslužnejši je prejel red belega orla.

— Kompetenca velikih županov v prosvetnih vprašanjih. Na zahtevo ministra prosvete je ministrski svet načelno

sklenil, da ustanove in uradništvo ministrstva prosvete v nobenem oziru in v nobenem slučaju ne spadajo v kompetenco velikih oblastnih županov, ampak direktno prosvetnemu ministrstvu. Samo v materialnih vprašanjih, ki se nanašajo na vzdrževanje šol, je dovoljena intervencija velikih županov.

— NAROČNIKOM UČITELJSKEGA KOLEDARJA. Vse naročnike Učiteljskega Koledarja obveščamo, da smo poslali vse naslove naročnikov Koledarja v Beograd, ter bodo v nekaj dneh prejeli Koledar, ki je dotiskan. Vsi tisti, ki še niso Koledarja plačali, naj to store takoj, da nam bo mogoče čimprej poravnati račun v Beogradu. Naročino pošljite na **BLAGAJNIŠTVO UJU POVERJENIŠTVO LJUBLJANA, UČITELJSKA TISKARNA**, ter označite pošiljko z besedo »KOLEDAR« na odrezku. Prosim, držite se tega navodila, da ne bo zmešnjav pri zaračunavanju zneskov. Učiteljska društva, ki so naročila koledar skupno, naj tudi naročino skupaj vpošljejo. Ker se je nekaj naročnikov prijavilo pozneje, bomo oddali v kratkem drugo naročilo in vabimo tovariše in tovarišice, ki še niso naročili koledarja, da to store takoj. Glavni blagajnik.

— Prosilce za službena mesta v Dalmaciji opozarjamo, da morajo predložiti svojim prošnjam tudi dokumente, ker tega ni storil sedaj ni eden kompetent. Oglašilo se jih je več, a se iz gorenjega vzroka ne morejo izvršiti imenovanja. Pošljite izpričevala in opis dosedanjega službovanja. Dokumenti zadoščaj v prepisu, overljenem od okrajnega šolskega sveta. Poleg učiteljstva za osnovne šole potrebuje tamošnja uprava tudi učiteljev za meščanske šole.

— Uredništvo »Preroda« nam je poslalo izjavo, ki jo z zadoščenjem jemljemo na znanje in jo priobčimo prihodnjic, ker je danes radi tesnega prostora žal ne moremo.

— Slovenska Bistrica. Na tukajšnji deški šoli se je vršil 17. novembra enodnevni knjigovezniški tečaj, ki ga je vodil tovariš Zagažen Ivan. Tečaja se je udeležilo 28 tovarišev(ic), ki so s pridom sledili podavatelju. Predavanje se je vršilo praktično in je bilo kaj lepo, ko je delalo 56 rok na šivalnih strojkah. Med delom se je razlegala lepa slovenska pesem. Žal, da je prehitro minil dan in da se začetno delo ni moglo dovršiti. Vsekakor so pa slušatelji pridobili toliko ročnosti, da se bodo mogli sami spopolnjevati.

— Naša kritika o popisnicah je natekla na splošno odobravanje. Neki tovariš nam piše, da manjkajo še rubrike za odtis palca, potem če je bil kdo pred vojno nemškutar in če je hodil po Sängerfestih in turnasko-fajerberskih prireditvah, ker to spada ravno tako v popisnico, kakor če je dobil človek od kakega nadutega pruskega glavarja ukor ali od slavnega Kaltenebergerja.

— V Jarenini je umrl tragične smrti tov. Vladimir Skrbinišek, učitelj in posestnik, ustanovitelj jareninskega Sokola in odličan kulturni delavec ob naši severni ogroženi meji. Vrlemu tovarišu bodi ohranjen blag spomin!

ca teh sten. Na desni mize stoji dolgi stol brez naslonjala, spredaj pa stol z lično razrezljanim naslonjalom, ki je iz javorjevega lesa. V sredi naslonjala je izrezano srce, ki je nekaj tipičnega za te vrste stolov. Miza, klop in stoli so vedno in povsod lepo poribani.

V kotu nad mizo visi sv. razpelo, krog njega pa se vrste podobne slike. Tudi te podobe so napravili domači umetniki-samouki, le nekaj jih je še, ki so jih izdelali tujci. Pod sv. razpelom pa je pritrjen papirnat prtiček, okrašen z raznim cvetličjem, pa tudi s svetimi podobami.

V ospredju na levi vidimo posteljo, poleg nje na tleh pa zibelko. To oboje stoji navadno v mali sobici (kamri), ki se nahaja poleg velike sobe in rabi kot spalnica. Da mi ni bilo potreba risati posebne slike za spalnico, kar bi povzročilo preveč stroškov, sem sprejel tudi ta predmeta v veliko sobo. Postelnjak in zibelka sta okrašena z raznimi naslikanimi rožami ali drugimi okraski. Na sprednji končnici zibelke vidimo narisano pentagram, imenovan »mora«, ki naj bi varoval otroka, da ga ne bo tlačila mora. Rjuha in prevlake blazin na postelji in v zibelki so okrašeni z narodnimi vezinami. V postelji so ob strani zatakne »kleščice«, ki varujejo, da ne pade raz spečega odeja.

— NAŠIM INSERENTOM! Vabimo vljudno vse naše cenj. inserente ter druge zavode in trgovska podjetja, da nam tudi v letu 1924 naklonijo insertate za naše stanovske liste, zlasti za tednik »Učit. Tovariš«. Naše stanovsko glasilo je razširjeno v vseh delih naše države, v Sloveniji ga čita vse učiteljstvo in kadar v njem inserira, lahko zanesljivo računa na uspeh. Cene v »Učit. Tovarišu« so sledeče: petiitna vrsta v inseratnem delu 2.50 Din, v redakcijskem delu 4.— Din, cela strana velja 1400.— Din, pol strani 700.— Din, četrt strani 350.— Din, osminka strani 175.— Din. Stalnim inseratom dovolimo primeren popust.

UPRAVA LISTOV UJU.

— NEORGANIZIRANE NAROČNIKE UČITELJSKEGA TOVARIŠA opozarjamo, da smo priložili današnji številki tega lista položnice in jih prosimo, da nam poravnajo vsaj polletno naročnino. Naročnina znaša tudi za leto 1924 Din 40. Za naročnike bomo smatrali samo one, ki plačajo v naprej vsaj polletno naročnino.

— V Cerknici je umrl tov. Andrej Šest, oče režiserja »Narodnega gledališča v Ljubljani«, g. Josipa Šesta, navdušen narodnjak in vrl tovariš. Blag mu spomin, žalujemo naše sožalje!

— Ta dopis priobčujemo, kakor smo ga prejeli, dasi načelno stojimo na staljšču, naj se okrajna učiteljska društva izjavljajo o takih zadevah: Matični listi in izkazi v šolskem napredku so nepraktični in nepregledni, kakor se je o tem prepričala večina učiteljev. Pametno bi bilo, če bi se popolnoma odpravili matični listi in izkazi na osnovnih šolah. Prosim, naj se višji šolski svet ozira na to splošno željo in naj odpravi matične liste in izkaze s prihodnjim šolskim letom, namesto njih naj se pa uvedejo katalogi in matica. —č.

Učiteljski pravnik.

— Preklican odlok glede cerkve: V smislu odloka ministrstva prosvete O. N. br. 50.620 od 23. oktobra 1923. l. se vsebina nekaterih razpisov, ki jih izdaja oddelek za prosveto in vere, ozira izključno na urejevanja vprašanj, ki se tičejo zakona o narodnih (srbskih) šolah iz leta 1904. in zakonskih izprememb v pokrajinah, katerim je ta zakon namenjen. — Tak slučaj je z razpisom ministrstva prosvete O. N. br. 24.355 od 25. maja 1923. leta, objavljen s tukajšnjim odlokom dne 14. septembra 1923, št. 6801, ki je zgolj informativnega značaja in tedaj ne velja za pokrajinsko upravo v Sloveniji, pač pa velja o gorenjem predmetu prejšnji tukajšnji predpisi, v kolikor niso v nasprotju z ustavo. O tem se obvešča ravnateljstvo-vodstvo vsled naročila višjega šolskega sveta z dne 15. novembra 1923, št. 13.836.

— Certifikati državnih uslužbencev veljavni tudi na južni železnici. Zagrebška direkcija državnih železnic je izdala naslednjo naredbo: »Vozne olajšave, ki jih uživajo državni uradniki in njihove rodbine na progah državnih železnic, so veljavne tudi na progah državne uprave bivše južne železnice.« S tem je končno tudi to vprašanje rešeno v duhu podržav-

Strop naše kmečke sobe je lesen. Po sredi stropa je tram, ki nosi letnico 1792. to je leto, v katerem se je gradila hiša. Vsi leseni stropi se pred velikimi prazniki: pred Veliko nočjo in pred Božičem temeljito poribajo. Raz strop visi polica; na nji pa stoji latve za mleko. Na take police postavljajo in shranjujejo na njih tudi druge predmete.

Tla so iz smrekovih desak in tudi ta so vedno snažno poribana.

Slovenske kmečke sobe napravljajo najboljši utis na vsakega, ki stopi v nje. Človek se počuti v njih prijetno domačega, saj je pa tudi v njih razen ure vse domače delo. V prejšnjih časih pa so celo ure izdelovali domači mehaniki-samouki, in sicer iz železa, pa celo iz lesa.*

Na oknih stoji različne cvetice v lončkih. Zagrinjalo običajno rdeče barve, je potisnjeno podnevi v levi kot okna.

Pripomnja uredništva: Opisani veliki sliki v velikosti 30,3 x 90,5 cm v barvotisku je izvršil litografski zavod Čemažar in drug v Ljubljani, založila ju je pa naša Učiteljska tiskarna, ki je v ta namen žrtvovala lepo vsoto denarja. Zato

* Kdor se želi podrobneje seznaniti se z našo narodno umetnostjo, naj blagovolj pregledati moje publikacije: »Narodne vezanine na Kranjskem«, »Narodni okraski na orodju in pohištvu«, »Pirhi in kužuhi«, »Kmečke hiše na Gorenjskem« in »Zlate avbe«.

Ijenja južne železnice. Stalne železniške karte, ki jih je izdala južna železnica, so izgubile svojo veljavo s 1. januarjem 1924.

—Š Podaljšanje legitimacij za znižano vožnjo na državnih železnicah in brodovih za leto 1924. Direkcijska objava državnih železnic v Zagrebu št. 3355 z dne 24. oktobra t. l. glede podaljšanja legitimacij za znižano vožnjo na državnih železnicah in brodovih za leto 1924. se glasi: Zaradi podaljšanja legitimacij za znižano vožnjo, ki jih je izdala direkcija državnih železnic v Zagrebu aktivnim in upokojenim državnim uslužbencem, upokojenim častnikom in njih družinskimi članom za l. 1924., morajo vse državne oblasti, ustanove in uradi civilnega reda predložiti direktiji državnih železnic v Zagrebu (odseku za izdajo voznih listov) v času od 15. decembra 1923 pa do 15. januarja 1924 legitimacije svojih aktivnih uslužbencev in njih družinskih članov, in sicer z izkazom, v katerem morajo biti zapisani imetniki legitimacij v abecednem redu, pri vsakem pa številka legitimacije. Pri otrocih mora biti zapisana tudi starost in opravilo, t. j. ali hodijo v šolo ali so doma itd. Otroci moškega spola imajo pravico do legitimacije do izpolnjenega 16. leta, če so na visokih šolah, pa do 25. leta. Otroci ženskega spola imajo pravico do legitimacij, dokler se ne omože, oboji pa le s tem pogojem, da žive skupaj s starši in da nimajo nobene posebne zasluge, kar morajo oblasti na osebno odgovornost uradnega načelnika v izkazu potrditi. Upokojeni častniki in državni uslužbenci morajo svoje legitimacije ter legitimacije družinskih članov zastran podaljšanja izročiti svojim pristojnim likvidaturam, ki jih bodo z izkazi, ki smo jih gori omenili, v isti dobi predložili ravnateljstvu. Za podaljšanje legitimacije je treba plačati 1 dinar pristojbin, ki se mora poslati direktiji v gotovini z izkazom vred.

—Š Uradniki in vojaška služba. Ministrski svet je sklenil, da morajo uradniki v zadevi razvrstitve v posamezne skupine in kategorije poleg kvalifikacijskih dokumentov priložiti tudi potrdilo o dovršeni vojaški službi. Tako potrdilo mora izdati vojaška oblast. Po županstvih izdana tozadevna potrdila niso veljavna.

Nasa kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Za »Ferijalni sklad« je zbral učiteljski zbor v Črnomlju znesek 40 Din s pripombo: »Z malenkostno vsoto smo pokazali, da pojmuemo važnost »Fer. Saveza« za učiteljstvo, dali smo temelj »Fer. skladu« z upanjem, da se tudi drugi tovariši(ice) spominjajo »Fer. sklada«, čeprav z majhnim zneskom! — Tov. ferijalna zahvala vsem, ki so darovali! — Vsa ferijalna šolska vodstva prosim, da slede temu zgledu! Da odpadejo poštni stroški, naj nabrani znesek pri zborovanju izroče funkcijonarju učit. P. F. S., kateri naj potem položnice pošlje na pokr. pov. F. S. v Ljubljano s pripombo »Za Fer. sklad!« (Položnice mora imeti itak vsaka P. F. S.!), v obratnem slučaju naj jih naroči pri pokr. pov. v Ljubljani). Tudi okr. učit. društva se drznem prositi, da se po svojih

je dolžnost vsakega učitelja, delovati na to, da si nabavi vsaka šola ti slike, ki stanejo le po 30 Din. Slike bosta gotovo ugodno vplivali na mladino; zavedala se bo, koliko krasot je v naših domačih izdelkih, ljubezen do teh pa bo postajala vedno večja in priskrbejša. Ko bomo vzgojili našo mladino v tem smislu, bo rastel v nji ponos na domačo umetnost in zginito bo poželenje po tujem, vsiljenem, često prav slabem blagu. Učiteljstvo pa naj pripravi nakup teh slik tudi zasebnikom, da si z njima okrasijo svoje hodnike, veže, balkone in dr.

† Nadučitelj Josip Čeh.

Dne 1. decembra t. l. je umrl v Brezju pri Mariboru po dolgem bolehanju nadučitelj Josip Čeh. Ker je bil vreden in delaven učitelj, zvest član naše organizacije in — kakor bomo videli — vedno zaveden Slovenec, bodi mu s temi vrsticami postavljen v »Učit. Tovarišu« skromen spomenik.

Rodil se je tov. Čeh leta 1866. pri Sv. Urbanu pri Ptuj. Maturiral je 1889. leta v Mariboru. V jeseni omenjenega leta je nastopil svojo prvo službo pri Sv. Andražu v Slov. grčah, kjer mu je bil nadučitelj znani, a žal že davno umrli narodnjak Ivan Strelec. Pri njem se je navzel Čeh narodnega duha in ostal vse življe-

finančnih razmerah spominjajo »Ferijalnega sklada«!

—f Cilj »Fer. sklada«. Nobena organizacija ne more s prazno blagajno delovati, še manj pa uspevati. Res, da ima F. S. v naši državi precejšen razmah pri dijaštvu, a od U. O. F. S. v Beogradu ne smemo pričakovati nikake podpore, čeprav imamo pravico do iste, ker ima že itak dovolj stroškov s svojim aparatom. Fer. Savez je v naših vrstah šele v razvoju (samo v Sloveniji), v drugih naših pokrajinah pa je treba orati in zasejati seme »F. S.«, ki naj zavzame vsako leto večje dimenzije. Ferijalna misel mora imeti trden temelj pri čeho-slovenskih učiteljih, kar se je že tolikokrat povdarjalo. Treba bo doslednega in vztrajnega dela, ako hočemo uresničiti načrte. Vršiti se mora izmenjava česko-slovenskega in jugoslovanskega učiteljstva vsake velike počitnice. Materijelno stanje se bo gotovo zboljšalo in upam, da nam bo vlada tudi dovolila kako podporo pri teh poučnih izletih. Mlajša naša generacija bo gotovo bolj navdušena za potovanja, ki niso brez žrtev, kakor starejša. Za uresničenje teh načrtov moramo imeti materijelne ugodnosti. Naše gmotno stanje nam ne dopušča, da bi človek poleg dela za korist nas vseh imel še ponavljajoče vedno večje stroške. Priskočiti nam mora na pomoč »Fer. sklad«, ki bo imel v ugodnih slučajih tudi dolžnost, finančno pomagati slabijim učit. P. F. S. v ferijalnih napravah. »Fer. sklad« je last vseh učit. P. F. S., nadzorstvo ima pa odbor za nadz. in osnov. P. F. S. za SHS, ki se voli vsako leto. Ferijalce(ke)! Ne pozabite ob ugodnih prilikah na »Ferijalni sklad«. Imena darovalcev bodo natisnjena v »Učit. Tov.« — S fer. pozdravom Mrovlje.

Knjizevnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Pavel Golia: Peterčkove poslednje sanje. Splošna knjižnica št. 11. Ljubljana 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. Strani 90. Cena broš. 12 Din, vez. 17 Din.

—kpl. Higijena, Pouk, kako si ohranimo zdravje. Spisal dr. Alojzij Homan. Odobreno od oddelka za prosveto. Cena broš. knjigi 40 Din, vez. 45 Din. Zaloga šolskih knjig v Ljubljani.

—kpl. Platon: Sokratov zagovor. Preložil in uvod napisal Anton Sovre. Mohorjeva knjižnica 2. Založila družba sv. Mohorja, natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja v Prevaljah, 1923. Broširan izvod 18 Din, vezan 25 Din. Za stalne naročnike Mohorjeve knjižnice in Mladike cena 14 Din, oziroma 21 Din. Poština 1.20 Din.

—kpl. Zakon o taksah in pristojbinah. V Ljubljani 1923. Založila Tiskovna zadruga. Strani 177. Cena 40 Din, s poštino vred 41.50 Din.

—kpl. F. Venturini, naš tovariš, nastavljen na zasebni slovenski šoli v Trstu je izdal 6 mesečnih in moških zborov. V primorskih listih smo že čitali laskavo oceno tamošnjih glasbenikov. Zbore se dobi v Matični knjigarni po 10 Din. Priporočamo našim pevskim društvom!

—kpl. Ročni zemljevid slovenskega ozemlja, ki ga priredil ravnatelj M. Pirc, risal pa S. Dimnik, je izšel sedaj v osmih barvah. Zemljevid je risan v merilu 1:600.000, tiskala, lito-

nje trden Slovenec. Tukaj se je tudi prvič oženil, in sicer že leta 1891. Služboval je pri Sv. Andražu 8 let. — Leta 1897. je dobil nadučiteljsko službo na dvorazrednici pri Sv. Jerneju v Konjiškem okraju. Tam je našel staro, prenapolnjeno šolo ter tesno in vlažno stanovanje. Naravno je torej, da je Čeh takoj mislil na razširjenje šole. A ena želja se mu pri tem ni izpolnila. Stanovanje je ostalo v stari šoli; povečano je bilo sicer precej, a hišenskim zahtevam ni odgovarjalo nič bolj kakor prej. Čeh je bil prisiljen i nadalje stanovati v nizkih in vlažnih prostorih, in ne trdim preveč, ako rečem, da si je nakopal tukaj kal bolezni, naduhe, ki ga je spravila v prerani grob. — Leta 1905. mu je umrla prva žena, zapuščajoč mu 5 nepreskrbljenih otrok. Leto dni za tem se je poročil v drugič. Tudi v tem zakonu je bil oblagodarjen s 5 otroci, tako da je ob začetku vojske štela družina 12 glav. Kako s krušnimi in drugimi kartami preživiti tako obilno rodbino, ve pač samo tisti, ki si je to sam skušil. Čehova družina je dobesedno stradala.

A ena nesreča pride baje malokdaj sama! Ker so mlajši učitelji morali pod orožje, doseglo so Čehove tovarišice kmalu udobnejša mesta na večrazrednicah, a ubogi Čeh je ostal na hribovski trirazrednici sam. Nič manj kakor 2 leti je opravljal vse tri razrede sam, seveda

grafirala in založila ga je Mariborska tiskarna d. d. v Mariboru, Jurčičeva ul. 4. Cena 10 Din.

—kpl. M. Pirc, Zemljepis slovenskega ozemlja za učence in učenke 4. šol. leta osnovnih šol je dobil odobritev oddelka za prosveto in vere. Izdala in založila ga je Mariborska tiskarna d. d. v Mariboru, cena 10 Din. Ta pomožna knjižica vsebuje 25 slik in podaja zemljepis slovenskega ozemlja tako, da pride približno ena stran učne tvarine na eno šolsko uro.

—kpl. Sreten M. Adžić: »Učiteljeve zabeleške«. Izdane knjižarnice Gece Kona, Beograd, 1923, strana 157.

—kpl. Dr. Lj. Pivko: Proti Avstriji. Carsano. Prva knjiga: Seme, 7 slik. Naslovna risba prof. Jos. Zagarja. Založil klub dobrovoljcev v Mariboru.

—kpl. »Predor« roman Bernharda Kollermannna v prevodu g. prof. Fr. Kobala. Prevod tega zlasti glede tehnične ter minologije težavnega romana je dobra uspel. Cena broširani knjigi Din 30, po pošti Din 1 več. Dobiiva se pri nas in v vseh knjigarnah. Tiskovna zadruga v Mariboru, Jurčičeva ulica, št. 4. (O knjigi še izpregovorimo).

Ocene.

—k Proti Avstriji se glasi 1. knjiga dr. Lj. Pivka, s katero je otvorenja serija knjig — 13 po številu. Knjige bodo razkrile z vsjo zgodovinsko rigoroziteto na podlagi podrobnih zapisov, raznih arhivov, z načrti in slikami oni energični korak naše narodne revolucije (v Carzanu na Tirolskem l. 1917.), radi katerega so poskušali generalni štabi (seveda švabski) rezervirati pisatelju, našemu heroju, peklensko 7. mesto »največjega izdajstva vojne zgodovine sploh.« Prav nikomur ne bode žal, ako prečita prvič in tretjič silno zanimive resnice o »največjem izdajstvu nemškega gospodstva«. Tudi inozemstvo je kar po prvi knjigi dvignilo ušesa in dr. Pivko je že pri volil prevod v češčino, angleščino in francoščino. Knjige izdaja klub dobrovoljcev v Mariboru, Razlagova ulica 11.

—k V priročni knjigi je pravkar izšel Zakon o taksah. Tiskani je na dober papir in s širokim robom, tako da je poprava ev. povikov taks mogoča ob robu. Cena slovenski izdaji je napram hrvatski, ki velja 100 Din, razmeroma nizka. Knjiga bo krogom, ki imajo neprestano opraviti z uradi, prav dobro došla, zlasti ker ji je pridejan abecedni seznam.

—k Pirc - Dimnikov zemljevid slovenskega ozemlja je odlično delo, ki dela vso čast prireditelju, risalcu in litografu. Osmero barv je kombiniranih tako, da jih vidi opazovalec 11. Zemljevid je izredno plastičen in obsega vse slovensko ozemlje v okviru in izven okvira naše države. Nadaljna vrlina Pirc-Dimnikovega zemljevida je ta, da vsebuje vse količkej važne kraje, reke, železnice, ceste, vrhove, prelaze, rudnike, kopališča in zdravilišča, gradove, razvaline itd., vse to pa v taki izbiri, da zemljevid ni preobložen, temveč ostane jako pregleden. Šmelo trdimo, da je to najlepši zemljevid, kar jih je doslej izšlo v domačih podjetjih. Z velikim pridom ga bodo uporabljali učenci osnovnih, meščanskih in srednjih šol, ker bo ustrezal zahtevam vsake šole. Dobro bo pa služil Pirc Dimnikov zemljevid tudi uradom in zasebnikom. Priporočamo ga kar najtopleje. Dobi se v vseh knjigarnah.

—k Sreten M. Adžić: »Učiteljeve zabeleške«. — Izdane knjižarnice Gece Kona, Beograd, 1923, strana 157. Skoro je izšlo i drugo izdanje jedne interesantne knjige, koja je prvi put stampana 1894. godine. Svi pedagoški i društveni listovi pohvalno su ocenili tada pomenutu knjigu, i sa zadovoljstvom su je preporučili svima učiteljima. »Učiteljeve zabeleške«, našeg odličnog pedagoga g. Adžića, profesora Više Pedagoške Skole, u Beogradu, nisu plod bujne fantazije, već su rezultat njegovog rada i dragocenog iskustva, za vreme učiteljskog službovanja. Pisac je umeo vešto da zapazi važne momente iz školskoga života, koje nam je izveo u obliku zanimljivih priča. Svi vaspitači omladine, vrlo dobro znaju koliko je teško umeti, u zgodnom trenutku, primeniti u praksi izvesna pedagoška teorijska načela. Pored dobre spreme, ljubavi prema plemenitom poslu, potrebno je još i mnogo veštine, da bi se harmonijskim vaspitanjem mogla obrazovati moralna volja. Pisac je ovoj knjizi izveo niz raznih primera iz svoga vaspitačkog iskustva. Te zabeleške najlepše pokazuju kako treba postupati u praktičnome radu prilikom primenjivanja pojedinih didaktičkih i metodskih principa. Zbog toga knjiga može korisno poslužiti, naročito mladim učiteljima, kao putokaz u delikatnom radu. Knji-

ga je podeljena u pet odeljaka: 1. Moralnost; 2. Oplodjenje; 3. Red; 4. Nastava, i 5. Razno. U nima pisac iznoseći razne događaje iz školskog života, u isto vreme iznosi i svoje pedagoške napomene. Vrlo je važan onaj odeljak koji govori o moralnome vaspitanju. Iz njega se vidi da je pisac umeo vesto da koristi izvesne događaje i da tako konkretno utiče na budjenje i formiranje moralne svesti u učenika. Kao i Žil Pajo, tako je i g. Adžić shvatio, da je moralnom vaspitanju cilj da kod vaspitanika stvori jasne pojmove o ljudskom dostojanstvu. U vaspitanju nije dovoljno iznositi samo moralne pouke, već njih treba i delom, primerom potvrditi. Na taj način može se u dece rasviti zdrava moralna svest. Ovu lepu, pedagošku knjigu, toplo preporučujemo svima jugoslovenskim učiteljima i roditeljima. Ona će im biti korisna u vaspitanju današnje omladine.

—k Pavel Golia: Peterčkove poslednje sanje. Pravljichen čar preveva vso povest in nikjer ne motijo dnevene brige in nadloge zaključene enotnosti. Z bolnim Peterčkom sočustvuje otrok, pa naj povest bere ali gleda na odru, njegovih razkošnih sanj se veseli in ko se vrne razpet trda vsakdanjost, si skoro želi s Peterčkom v boljši svet. Delo vpliva na odru — to se je pokazalo lani v Ljubljani, vpliva pa tudi v knjigi. Zato bo tudi v knjižni obliki našlo mnogo prijateljev. Obenem bo zdaj omogočeno tudi izvenljubljskim odrom uprizorjanje te lepe božične povesti. Našim srcem in našim ušesom bo gotovo povsod bolj prijala Golieva domača beseda, nego tuje stvari. Jezik je lep in gladek, verzi prijetni in tekoči, čisti v skladu s pravljichen lahkotnostjo, ki vkljub trpkosti v začetku in v koncu preveva vse te lepe sanje. Knjigo toplo priporočamo.

—k Dr. Homan: Somatologija in higijena. Ta knjiga je že davno pošla in se nova izdaja zlasti v sokolskih krogih, ki so jo radi uporabljali, že davno pogreša. Izšla je ravnokar nova izdaja, za enkrat samo II. del Higijena. Naše vse prezgodaj umrli zaslužni narodnjak dr. Homan je Higijeno ne samo spretno prikoval kot učno knjigo za učiteljska, katerim je v prvi vrsti namenjena, ampak tako, da bo služila tudi vsem šolskim vodstvom, zlasti pa Sokolom in gasilec. Za te je osobitega pomena poglavje »Prva pomoč«, za one pa poglavje »Šolska higijena«, ki sta obede precej obširno obdelani. Splošno zanimanje zaslužijo pa poglavja o splošni, osebni, specialni in obrtni higijeni, ki so prav spretno in pregledno obdelana. Tisk in papir dela tiskarni vso čast. Slike, zlasti trobarvene, ki predstavljajo v mikroskopičnem povečanju provzročitelje infekcijskih bolezni, so naravnost krasne.

—k Platon: Sokratov zagovor. Čim bolj sem se namreč potapljaj v delo, (v študij Sokratovega zagovora), tem jasneje sem spoznaval, kako potrebno je, da se omogoči njegovo čitanje širši javnosti; kakaj apologija je kakor ustvarjena, da bodi onim velika tolažnica, drugim budna vest v teh strašnih časih. Tako piše Sovre uvodu. Prevajalec se je zavedal dvojne naloge: širši javnosti pomagati, da doume Sokrata in njegovo dobo; zato je napisal krasen uvod o grški prosvetni dobi, o sofistih, poglavitne je očral s kratkim življenjepismom, nato je prešel na Sokrata, njegovo delovanje, njegov značaj, njegov vpliv in njegovo smrt. Človek strmi, ko v tej naši dobi bere, večinoma le razsvaljkanje, meglene, zavite in zakrite proizvode, kaj in kako so pisali in govorili veleumi tedaj; jedrovitost, jas-

izšolal. A vse zaman! Pod avstrijskim režimom ni prišel na zeleno vejo, ker je bil značajan Slovenec. Šele po prevratu se mu je posrečilo priti v bližino Maribora, v tilho Brezje; a prišel je semkaj — žal — že docela izmozgan, moči so mu že vidno pešale. Zato na tem službenem mestu ni mogel več razviti in uveljaviti svoje osebnosti, kar ga je zelo žalostilo. Pravil mi je parkrat, da vidi, kako potrebno bi bilo v Brezju bralno ali pevsko društvo, ali šolski oder, a da pri najboljši volji ne more več. Tolažil sem ga, da je storil, dokler je mogel, vedno več nego svojo dolžnost. In res! O tov. Čehu lahko s mirno vestjo rečem, da se je ravnal po Gregorčičevih besedah: Dolžan ni samo kar veleva mu stan, — kar more, to moč je storiti dolžan!

V drugi polovici meseca novembra je bil tov. Čeh priklenjen na bolniško posteljo. 1. decembra mu je prestrigla nit življenja bolezen, ki si jo je že zdavna nakopal pri trudapolnem učiteljskem delu. Dne 3. decembra je bil pokopan v Brezju ob lepi udeležbi učiteljstva, šolske mladine in prebivalstva. Ob odprtem grobu mu je govoril ganljivo v slovo gospod okrajni šolski nadzornik Lichtenwallner, učiteljski zbor pa mu je zapel žalostinko »Blagor mu«. Vrlemu tovarišu blag spomin! Bodi mu lahka zemlja slovenska, ki ji je bil vedno zvesti sin! Brumen.

nost, tehtnost, kar žari iz zagovora. Prepričani smo, da ne bo užival tega le izobraženec, marveč tudi navaden človek, zlasti če mu bodo predavatelji prej na podlagi in s pomočjo te knjige utrlj pot do razumevanja.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Učiteljski dom v Mariboru.** Darila za Ganglov kamen: Evang. osnovna šola v Bodoncih (Prekmurje) 50 Din; učiteljstvo osnovne šole v Ormožu 25 Din; učiteljstvo osnovne šole v Bogojini (Prekmurje) 40 Din; rav. meščanske šole v Dolnji Lendavi 30 Din; Angela Rusanova, učiteljica, Fiksinci (Prekmurje) 20 Din; Robič Ivan, naduč., Vuhred 10 Din; Widmoser Josip, učitelj, Vuhred 10 Din; Zdolšek Bogomir, naduč., Letuš 10 Din; Marica Sadnekova in Jadviga Matela, učit., Kapla pri Breznu 20 Din; Vollmaier Drago, nadučit., Pernica 10 Din; Vekoslav in Lizika From, nadučit. in učit., Spodnja Kungota 20 Din. Skupaj z zadnjič izkazanimi 4167 Din = 4412 Din. Srčna hvala! — Tovariši in tovarišice, spomnite se Učit. doma ob prejemu predujmov! (!)

—g **Ganglov kamen za učiteljski konvikt.** P. n. gospod primarij dr. Franc Derganc, zdravnik v Ljubljani, v počestčenje svojega belokranjskega rojaka **Din 200.** — Tov. Anton Mervič, ravnatelj meščanske šole v Ribnici, **Din 250** brezobrestnega posojila. — Tov. Ciril Dequal, nadučitelj na Dvoru, obveznico 7% državnega posojila **Din 100** in **Din 50** brezobrestnega konviktovega posojila. — Tov. Ivan Thuma, okrajni šolski nadzornik v pok. v Prevaljah, **Din 10.** — Učiteljski zbor državnega zavoda za gluhe in slihe v Ljubljani **Din 60.** — Učiteljski zbor v Črnomlju namesto venca pok. Iv. Bartolu **Din 100.** — Tov. S. Mihelič, š. v. v Veržeju pri Ljutomeru, obveznico 7% državnega posojila **Din 100.** — Tov. Lijana Kobalova, uč. na Vrhniki, obveznico 7% državnega posojila **Din 100.** — Neimenovan po tov. Fran Luznarju s Primskovega pri Kranju, obveznico 7% državnega posojila **Din 100.** — Skupaj **Din 1970;** zadnjič izkazanih **Din 2215 = Din 4185.** Iskrena hvala vsem darovalcem in darovalcem. Le naprej, o! le naprej... — Jakob Dimnik, blagajnik.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA POLITIČNI OKRAJ LJUTOMER** ima svoj občni zbor dne 10. januarja 1924 pri Sv. Križu. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Odobrenje zapisnika. 3. Dopisi. 4. Poročilo odbora. 5. Volitev novega odbora. 6. Šolske in stanovske zadeve. Začetek točno ob 11. uri. Polnoštevilna udeležba dolžnost!

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA LAŠKI OKRAJ** ima v sredo dne 9. januarja 1924 ob tričetrt na 10. uro v šoli na Zidanem mostu svoje letno glavno zborovanje. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Letno poročilo: a) tajnice, b) blagajnika. 4. Proračun za leto 1924. 5. Volitev odbora. 6. Volitev dveh računskih pregledovalcev. 7. »Protialkoholna akcija in šola«. Predava tov. T. Seliskar. 8. Slučajnosti. Udeležba je za vsakega člana častna dolžnost! — Odbor.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KONJIŠKI OKRAJ** ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 12. januarja 1924 ob 10. uri v deški šoli v Konjicah. Vzpored: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo odbora: a) predsednika, b) tajnika, c) blagajničarke. 4. Predavanje: a) tov. ica T. Režabek: Prvo potvanje U. F. S. b) tov. Brglez: Učiteljstvo med seboj. 5. Volitev novega odbora. 6. Iz vprašalne skrinjice. 7. Slučajnosti. Polnoštevilna udeležba je stanovska dolžnost. — Odbor.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MESTO PTUJ IN PTUJSKI ŠOLSKI OKRAJ** ima svoj redni občni zbor v četrtek, dne 10. januarja 1924 ob 9. uri v risalnici Mladike v Ptujju z običajnim dnevnim redom. Ako občni zbor ni sklepčen, se vrši čez eno uro drugi občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu članov. — Predsednik.

= **SLOVENJEBISTRIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** ima svoj redni občni zbor v četrtek, dne 10. januarja 1924 ob 10. uri v deški šoli v Slov. Bistrici s sledečim dnevnim redom: 1. Dopisi.

2. Stanovske in društvene zadeve. 3. Poročila: a) Predsednik: O modernem stremljenju pri našem šolstvu. b) Tajnica. c) Blagajnik. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. — Odbor.

= **BELOKRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** ima svoj redni občni zbor v soboto, 12. januarja 1924 ob 12. uri v Gradcu s sledečim dnevnim redom: 1. Odobrenje zadnjega zapisnika. 2. Poročilo odbora. 3. Volitev odbora. 4. Volitev odposlancev in njih namestnikov v pokrajinsko skupščino. 5. Oživotvorenje prosvetnega odseka — poroč. tov. Mrovlje. 6. Rokotvorni pouk — poroč. tov. Zagažen. 7. Slučajnosti. Kdor želi obedovati, naj to pravočasno sporoči tovarišu Zupančiču. — Odbor.

Poročila:

+ **SLOVENJEBISTRIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo v Slov. Bistrici dne 15. novembra na deški šoli. Zaradi slabega vremena je bilo navzočih le nekaj nad polovico članov.

Prečitane zadnjega zapisnika. Zapisnik zadnjega zborovanja z dne 20. sept. 1923 se prečita in odobri.

Društvene in stanovske zadeve. Predsednik poroča o sprejetju pragmatike, omenja protestne shode proti italijanskemu nasilstvu ter šolska predavanja ob priliki rapalske obletnice. Javi, da je odposlal na vsa vodstva Žgečevu brošuro, neka šola je vrnila vseh pet izvodov.

Namesto čestitk k petdesetletnici viš. šolskega nadzornika E. Gangla je poslalo društvo »Učiteljskemu domu« v Mariboru 25 Din kot Ganglov dar. Pozivlja navzoče, naj isto store i posamezne šole.

Od 1. januarja 1924 bodo voditelji odtegovali od plače mesečne prispevke za članarino. Namesto letne članarine se pošlje »Zvezi kulturnih društev« v Ljubljani ustanovnina.

Poročilo učiteljskega zastopnika v višjem šolskem svetu. Zastopnik v višjem šolskem svetu, tovariš Tomažič, je nad vse zanimivo poročal o delovanju te za nas tako važne korporacije ter je pozivljaj učiteljstvo, naj mu javlja v slučaju potrebe točne, zanesljive in pravočasne podatke, kajti le pri teh pogojih zamore uspešno zastopati pravice učiteljstva. Zbrano učiteljstvo je svojemu vrlemu zastopniku izrazilo svoje neomajno zupanje.

Predavanje o rokotvornem pouku. Slediti bi imelo predavanje tovariša Zagažna o rokotvornem pouku, zlasti o vezanju knjig. Zaradi nedostajanja časa je to predavanje odpadlo.

Dne 7. decembra t. l. pa priredi tovariš Zagažen v Slovenski Bistrici enodneven knjigoveški tečaj. — Da se izposluje tozadeven dopust, se pozove vsako šolsko vodstvo, da javi število udeležencev.

Slučajnosti. Zastopnik učiteljstva v višjem šolskem svetu obljubi, da izposluje pri višjem šolskem svetu natančno pojasnilo, kako naj nstopa voditelj pri izdajanju duplikatov.

Predsednik vabi navzoče, naj se udeleže dne 18. novembra ustanovnega občnega zbora podružnice »Sadjarskega in vrtnarskega društva« za slovenjebistriški okraj.

Sprejme se resolucija: UJU, poverjeništvu Ljubljana, naj posreduje pri železniški upravi, da bode imelo učiteljstvo na železnici v prihodnjem šolskem letu vsaj iste ugodnosti, kakršne je imelo dosedaj.

+ **LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo v soboto, 10. novembra ob 9. uri dopoldne. Zborovanja se je udeležilo 124 članov, t. j. 68% vsega članstva, poleg tega pa so posetili zborovanje tudi po članih vpeljeni gostje. V lično in nad vse okusno ozaljšani telovadnici, kjer se je ob 11. uri isti dan vršila tudi intimna proslava petdesetletnice tov. dvornega svetnika E. Gangla, je otvoril predsednik točno ob naznačeni uri zborovanje, poročal po končanih formalnostih o zadevi glede nabave premoga drugim državnim uradnikom in končno grajal slabo in netaktno navado gotovih članov, kateri ne morejo vztrajati na obveznih zborovanjih ves čas zborovanja, ampak zapuste zborovalni lokal kmalu za tem, ko so vstopili, ne zavedajoč se obveznosti napram društvu.

Tajnikovo poročilo: Najpreje poroča tajnik o Žgečevi brošuri: Problemi vzgoje najširših plasti naroda. Brošura se je razposlala na vse ljubljanske osnovne in meščanske šole in se priporoča kot jako uporabna priročna knjižica, koja nudi množico lepih zamislov in idej, kako naj se prevzgoji priprosti narod. Dalje poroča kratko o »Koledarju UJU za leto 1924«, ki se bo tiskal v kratkem. Priporoča, naj si učiteljstvo ta koledar naroči,

ker upa, da bo nudil mnogo lepega in bo resnično stal na višku strokovne, znanstvene in tehnične vsebine. Tozadevna naročila sprejema odbor in je v ta namen že krožila med članstvom priglasna pola.

Predavanje. Tovariš Josip Kobal je predaval kot izprašani učitelj za slepe o temi: Nekaj smernic, ki naj jih pozna vsak osnovnošolski učitelj o vzgoji in pouku slepih otrok. Svoje predavanje je razdelil na 5 glavnih točk, in sicer: 1. Pojm sleposti. 2. Vzroki in posledice sleposti. 3. Zgodovinski razvoj slepečevske stroke. 4. Razvoj slepega pisma. 5. Naloga učiteljstva osnovne šole. — Svoje temeljito predavanje je izpopolnil tudi s slikami in aparati. Vočigled dejstvu, da nismo imeli doslej prilike poučiti se o vzgoji in pouku slepih otrok in da si izpopolnimo vsaj v glavnih potezah i to vrzel, smo tovarišu Kobalu za njegovo zanimivo, poučno in strokovnjaško predavanje prav hvaležni, za katero je tudi žel zasluženi aplavz. Koncem predavanja se mu je predsednik v tem zmislu tudi zahvalil.

Slučajnosti so odpadle, ker je bilo ob 11. uri določeno slavnostno zborovanje.

+ **KAMNIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo dne 5. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopu v Domžalah. Udeležba: 37 članov in članic.

Otvoritev in poročila. V svojem pozdravnem nagovoru je izrazil tovariš predsednik Tomo Petrovec svoje zadovoljstvo, da je kljub silnemu dežju prišlo k zborovanju lepo število društvnikov. Nadalje je prebral poslovlino pismo tovarišice Škerletove ter obžaloval, da je ta agilna in pridna tovarišica zapustila naš okraj.

Tajniško in blagajniško poročilo se je vzelo na znanje. Tovariš Janko Toman je podal nato zanimivo predavanje o obravnavi samoglasnikov v prvem šolskem letu. Referat je izzval živahno debato.

Slučajnosti. Društvo je soglasno izvolilo za stalnega dopisnika kamniškega okraja tovariša Antona Germeka iz Krašnje, za njegovo namestnico pa tovarišico Rupnikovo iz Kamnika.

Obravnavale so se nato še interne društvene zadeve. Slednjič se je sklenilo, da se vrši občni zbor društva meseca februarja v Domžalah.

+ **»KRŠKI KROŽEK«** je zboroval 7. oktobra t. l. Izmed 54 članov navzočih 41.

Uvodoma se je tov. predsednik spominjal rojstva prestolonaslednika in 50-letnice ljubljanske »Glasbene Matice«, ki je baš ta dan priredila koncert v Krškem. Poleg gostov je pozdravil še na novo vstopivšo članico Darinko Bercetovo.

Predavanja: Tov. M. Zor je obširno predaval o Žgečevi brošuri. Razgovor o njej se je preložil na prihodnje zborovanje, da bo imel priliko vsakdo preje sam preštudirati knjižico. — Obilo priznanja je žel tudi tov. L. Levstik, ki je referiral o temi: »Nekatera važnejša vzgojna vprašanja v povojni dobi.«

Predlogi: Pisanje dnevnika in tednika v sedanji obliki, naj se opusti. Namesto tednika naj služi podrobni učni načrt, ki si ga mora razredni učitelj sam sestaviti še pred začetkom šolskega leta. Namesto dnevnika pa naj ima za vsak predmet poseben preparacijski zvezek. Ako si bo vsako leto sestavil vsaj par učnih slik za vsak predmet in preštudiral nekaj metod. didakt. knjig, bo to več vredno, kakor pa je pisanje dnevnika in tednika, ki je po sedanjem načinu le prepisovanje urnika oziroma podrobnega učnega načrta.

Učitelji začetniki se izprva lahko opirajo na podrobne načrte starejših izkušenih tovarišev, na podlagi lastnih izkušenj in priprav pa si pozneje sami sestavijo načrte, ki jih potem izboljšujejo od leta do leta.

V podrobnih uč. načrtih naj bo prazna rubrika, kamor se naj zapisujejo izpremembe, kaj se je pridejalo oziroma opustilo, vzrok zakaj se ni mogla predeleti vsa snov, uporaba učil, učnih slik, navedba samostojno izdelanih učnih slik, pomožnih knjig, metod. didaktična dela, ki so mu služila pri pouku itd.

Le na ta način se bodo lahko sestavili v zornih podrobnih učni načrti ob so delavnosti vsega učiteljstva. — Po debati pripomni poročevalec tov. Levstik, da je dolžnost voditi tednik in dnevnik še nadalje, dokler ne izposluje poverjeništvu rešitev tega vprašanja od šolske oblasti.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu **Dopisnikom in čitateljem.** V današnji številki so morali izpasti zopet

številni dopisi. Izpustili smo vsa poročila »šolskih odrov«. Da vsaj delno odpomoremo prostorni zadregi nam je obljubljeno od strani tiskarne zopetno uporabljanje petitnega tiska za knjižna poročila. Tako bomo lahko mnogo več gradiva spravili v list za isto ceno. Skušali pa bomo, da bo imel list vsaj vsak drugi mesec prilogo. Da bi lahko izdali prilogo češče, je to odvisno od oglasov, ki jih bo imel list. Na vsakih štiri strani oglasov ima list lahko dve strani priloge, da shajamo s proračunom, ki je bil sprejet v Ptujju. Zato zahtevajmo od vseh trgovcev, obrtnikov, zavodov itd., ki jih mi podpiramo, da oglašajo v našem listu. Te priloge bodo namenjene v prvi vrsti kulturno-prosvetnim stremljenjem naše organizacije. V njih bomo tudi prinašali poročila o šolskih odrih. Ako bomo list glede obsega lahko razširili, ga bomo tudi lahko reformirali in povzdignili glede vsebine in mu pridobili sotrudnikov, ki bodo poročali o prosvetnem gibanju v drugih državah. Zato vsi na delo!

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

TEČAJI ZA STROJEPISJE IN STENOGRAFIJO.

Dne 3. februarja 1924 začnejo na državno koncesijoniranem zasebnem učilišču Legat v Mariboru zopet novi tečaji za strojepisje ter slovensko in nemško stenografijo. Tečaji trajajo 4 mesece. Vpisovanja in pojasnila v specialni trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, ali pa v šolski pisarni, Vrazova ulica 4.

Štev. 3373.

RAZPIS UČNIH MEST NA POMOŽNI ŠOLI.

Na podlagi dovoljenja višjega šolskega sveta z dne 30. novembra 1923, štev. 12.849, razpisuje mestni šolski svet mariborski v stalno nameščenje tri učna mesta na pomožni šoli v Mariboru. Prosilci(-ke) morajo imeti strokovni izpit za pouk na pomožnih šolah.

Redno opremljene prošnje je treba predložiti mestnemu šolskemu svetu v Mariboru do

dne 1. februarja 1924.

Mestni šolski svet v Mariboru,
dne 23. decembra 1923.

Predsednik: V. Grčar l. r.

Štev. 731/O.

RAZPIS NADUČITELJSKE IN UČITELJSKE SLUŽBE.

Po pooblastilu višjega šolskega sveta se razpisuje v stalno namestitev nadučiteljska in učiteljska služba na trirazredni osnovni šoli na Runču.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom vlagati pri označenem krajnem šolskem svetu do

dne 18. januarja 1924.

Okrajni šolski svet ormoški
dne 21. decembra 1923.

Predsednik: Pavel Flerè s. r.

Štev. 1611/P.

RAZPIS UČITELJSKE SLUŽBE.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se v tukajšnjem šolskem okraju razpisuje v stalno namestitev učiteljska služba na štirirazredni osnovni šoli v Zavrču.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom vlagati pri označenem krajnem šolskem svetu do

dne 18. januarja 1924.

Okrajni šolski svet ptujski,
dne 21. decembra 1923.

Predsednik: Pavel Flerè s. r.

Štev. 1655/P.

RAZPIS NADUČITELJSKE SLUŽBE.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se v tukajšnjem šolskem okraju razpisuje v stalno namestitev nadučiteljska služba na štirirazredni osnovni šoli v Sv. Lovrencu na Dravskem polju.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom vlagati pri označenem krajnem šolskem svetu do

dne 28. januarja 1924.

Okrajni šolski svet ptujski,
dne 31. decembra 1923.

Predsednik: dr. Pirkmaier s. r.